

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
Ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor
I.B.Nasridinov
11 "XI" 2022 yil

13.00.01-Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'lilotlar tarixi

TAYANCH DOKTORANTURAGA

KIRISH IMTIHONI

DASTURI

Dastur "Pedagogika va psixologiya"
kafedrasining majlisida muhokama
qilingan va tasdiqlangan (Bayonona
№ _____ « _____ » 2022 yil)

Kafedra mudiri:
M.R.Xalilova

Kirish

Mustaqillik yillarda pedagog kadrlarni tayyorlashning yangi tizimi ishlab chiqilib, uzuksiz ta'linda o'qitish sifati va samaradorligini bo'ajak qo'shituvchilarning kasby, ma'navy-axioqy tayyorgarligi belgilab berishi haqidagi qat'iy xulosaga kelindi. Talabalarda ma'navy madaniyatni rivojlanish mexanizmlarini jismongan sog'lom, ruhan va aqlan rivojlangan, mustaqil fikrhaydigan, Vatanga sodiq, qat'iy hayotiy nuqtai nazarga ega yoshlarni tabiyiyalash, demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlanitirish jarayonida ularning ijtimoiy faoliygini oshirish asosida takomillashtirish O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlanitirish bo'yicha Harakaitlar strategiyasida muhim o'rinn egallaydi.

Dastur 13.00.01 – Pedagogika nazarriyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi ixtisosligi fanlari bo'yicha mutaxassislar talabgorning nazarriy va kasbli tayyorgartilgi darajasini, uning ushbu fanning shakllanishi va rivojlanishi tarixini, umumiy konsepsiyalari va metodologiya masalarlarini, manbalarini, shu bilmlar tamog'ining asosiy nazarriy va amaliy muammolarini, mavjud materialni nechog'lik biliishini aniqlab berishi, uning ilmiy adabiyoni, shu jumladan, chet el davriy nashrlarini hamda ilmiy tadqiqotlarning zamонавиу usullarini qanchalik egallagan darajasini aniqlash doirasida tuzilgan bo'lib, unda o'qitish metodikasining umumiy masalalari bilan bir qatorda har bir fanning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettrivchi tushunchalar, bilim va ko'nikmalar qo'yildigian tabablar tavsiya etilgan.

Imtihon topshiruvchilar "Pedagogika nazarriyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi" bo'yicha yuqori nazarriy va professional tayyorgarlikka ega ekanligini namoyon etishlari, umumiy konsepsiya va yuqoridagi sohaalar bo'yicha metodologik masalalar va bu sohalarni rivojlanish va shakllanish tarixini biiishlari, sohalarning asosiy bo'ilmlari bo'yicha chuqur tushunchalarga ega bo'lishi, handa tadqiqotlar va analiy masalalar bo'yicha o'zlarining bilimlarini qo'llashni biliishlari zarur.

Fanning umumiy masalalari

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldag'i PF-4947-solini "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlanitirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi farmonida uzuksiz ta'lim tizimini takomillashtirishga oid belgilanan vazfalarining mohiyati. O'zbekiston Respublikasi 2017 yil 20 apreldagi "Olly ta'lim tizimini yanada rivojlanitirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PK 2909-son Qaroridan pedagogika sohasini rivojlanitirishga oid vazfalarining tasnifi.

Pedagogika nazarriyasi. Pedagogika ijtimoiy fan sifatida. Pedagogika fanning obyekti, predmeti, madsad va vazifalari. Pedagogikaning asosiy kategoriyalari. Pedagogik fanlarining tuzilishi. Ilmiy-pedagogik tadqiqot metodlariga tavsif. Shaxs tushunchasi. Shaxs rivojanishi. Shaxs rivojanishiga ta'sir etuvchi omillar. Shaxs rivojanishining yosh davari. Yaxlit pedagogik jarayon tushunchasi. Yaxlit pedagogik jarayonning tarkbiy qismi. Pedagogik jarayon qonuniyat va tamoyillari. Tarbiya jarayonining mohiyati. Tarbiya

jarayonining o'ziga xosliklari. Tarbiya jarayonining qonuniyat va tamoyillari. Jamoa tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari. O'quvchilar jamoasingin rivojlanish darajasi va bosqichlari. O'quvchilar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari. Tarbiya metodlari, usullari va vositalari tushunchasi.

Tarbiya metodlari tasnifi. Tarbiya metodlarni tanlab olish shartlari. Ijtimoiy ongi shakllantirish metodlari. Faoliyatni tasnikil etish va ijtimoiy xulq-atavor me'yorlarini shakllantirish. Pedagogik rag'batantirish metodlari va xulq-atavor tuzatish. Tarbiyada nazorat, o'z-o'zini baholash va o'z-o'zini nazorat qilish metodlari. Dunyoqarash - va uning vazifalari. O'quvchilarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishning tarkibiy qismi. Aqliy tarbiyaning maqsadi va mazmuni. Fikrlash va uning turlari. Fuqarolik tarbiyasining maqsad va vazifalari. Fuqarolik tarbiyasi funksiyalari. O'quvchilarga fuqarolik tarbiyاسini berish jarayonida Davlat ranzları (Madhiya, Gerb, Bayroq)dan foydalanan. Vatanparvarlik va baynalmilalilik tarbiyasi. Vatanparvarlik va baynalmilalilik - fuqarolik tarbiyasi asosi. Huquqiy tarbiya. Yosh avlodining huquqiy madaniyatiga maqsad va vazifalari. Sharq mutafakkirlari mehnat tarbiyasi haqidida. Mehnat tarbiyasingin mazmuni va metodlari.

Iqtisodiy tarbiya mehnat tarbiyasingin tarkibiy qismi sifatida. Axloqiy

metod va vositalari. Estetik tarbiyaning maqsad va vazifalari. Estetik tarbiyaning mazmuni, shakl va metodlari. Ekologik tarbiyaning mohiyati va mazmuni. Shakllantirish. Jismony tarbiyaning maqsad va vazifalari. Jismony tarbiyaning shakl, mazmuni, shakl va metodlari. Talm nazarriyasi (didaktika) pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida. Didaktikaning obyekti, predmetni va funksiyalari.

Didaktikaning asosiy kategoriyalari. Talm jarayoni mohiyati. Organish bilish faoliigi shakli sifatida. O'qish va o'rganish jarayonlari tavisi, o'quv gnoseologik g'oyalari ta'lim jarayoni asosi sifatida. O'quvchilarning faoliyati va uning tuzilishi. Ta'lim tamoyillari va qonuniyatlari. Ilmiy- texnik jarayon va ta'lim mazmuni. Ta'lim mazmuniti tasnikil etish konsepsiysi. Ta'lim mazmuni belgilovechi me'yoriy hujjatlar DTS, o'quv reja, o'quv dasturi. Darslik didakkida ta'lim metodlari tasnifiga turilcha metodlarning funksiyalari. Ta'lim metodlarini tantab olish shartlari. Ta'lim turlari. Ta'linni tashkil etish tizimi: individual, sinf-dars, ma'rza-seminar. Darsning litsey, kasb-hunar kollejlarida ta'linni tashkil etish shakllari. Akademik tashxis etishining mohiyati. O'quv jarayonida nazorat va hisobga olish funksiyalari. Ta'lom o'rganlikni tashxis etish tamoyillari. O'quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini balolash mezonlari.

Pedagogika tarixi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev ta'lim-tarbiya jarayonida milliy metos, pedagogik qadriyatlardan samarali

foydalananishing ijtimoiy ahamiyati haqida. Ta'lim-tarbiya va pedagogika tarixini davrlashtirish muammolari. Eng qadimgi davriidan VII asrgacha ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlar taraqqiyoti. Eng qadimgi yozma manbalarda ta'lim-tarbiya masalalarining yoritilishi. Isom dinining tarqalishi va uning ta'lim-tarbiyaga ta'siri. Musulmon maktablari va unda ta'lim-tarbiya mazmuni. Diniy kitoblarning tarbiyaviy ahamiyati. Qur'onni Karim - axloqiy-falsafiy ta'limotlar manbai. Hadis ilming paydo bo'lishi. Muaddistar (Imom Ismoil al-Buxoriy, Imom Iso at-Termiziy va boshqalar)ning hadis ilmi rivojiga qo'shgan hissasi. IX-XI asrlar - Sharq Uyg'onish davri. Abu Abdulloh Xorazmiyning didaktik qarashlari. Abu Nasr Forobiyning asarlardagi pedagogik fikrlar. Abu Rayhon Beruniyning ilmy-pedagogik qarashlari. Abu Ali ibn Sinoning tarbiya va ta'lim haqida. Sharq Uyg'onish davrida ta'limiy-axloqiy fikrlar rivoji. Mahmud Qosog' ariyining "Devonu lug' otit-turk" asarida ta'lim-tarbiya masalalari. Yusuf Xos Xojibning "Qutadg'u bilik" asari - pandnomha asar sifatida. Ahmad Yugnakynning "Hibat ul-haqiqiy" asarida didaktik qarashlar. Kaykovusning "Qobusnomma" asarining tarbiyaviy ahamiyati. Ijtimoiy hayotning ta'lim-tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar rivojiga ta'siri.

So'fiylik ta'limotining ma'nnaviy hayotga ta'siri. Movaeraunahrda Amir Temur tomonidan markazlaqgan davlat barpo etilishi va uning fan, madaniyat va ma'rifat rivojiga qo'shgan hissasi. Mirzo Ulug'bekning pedagogik g'oyalari va Muhammad Boburning pedagogik fikrlari. Alisher Navoiyning asarlardida tarbyva va insonparvarlik masalalari. Navoiyning makkab va madrasalar rivojiga qo'shgan hissasi. Navoiyning oqituvchi (mudarris) to'grisidagi fikrlari. Abdurahmon Jomynning pedagogik qarashlari. Jaloliddin Davontynning axloqiy qarashlari. "Axloqiy Jaloliy" asarining pedagogik fikrlar rivojidagi o'mi. Buxoro amiriligi, O'qon va Xiva xonliklarida ta'lim- tarbiya. Makkab va madrasalarda ta'lim maznumi. Qizlar makkabi va unda ta'lim maznumi.

Munis Xorazmiyning "Savodi ta'lim" asari - husnixatga doir dastlabki qo'llanna sifatida. Muhammad Sodiq Qoshg'ariyning "Odob as-solihin" asari - yuksak ma'nnaviy-axloqiy sifatlami yorituvchisi manba. XIX asrning 2-yarmida Turkistonda maktablar tizimi. Chor Rossiyaning ta'lim siyosati. Turkistonda maktablarining ochilishi. Yerlik aholi uchun rus-tuzem maktablarining taskil etilishi. Turkistonda jadidchilik harakati. Yangi usul maktablarining ochilishi. Mahmudxoja Bebbudiy, Munawvar Qori, Abdulla Avloniy, Abduqodir Shakuriylarning yangi usul maktablarini tashkil etishdagi mafrikatparvarlik xizmatlari. Turkiston o'lkasida ta'lim syosati (1917-1924). 1924-1945 yillarda ta'lim va pedagogika fani. 1945-1991 yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimi va pedagogika fani rivoji.

Mustaqill O'zbekistonda ta'lim sohasida amalga oshirilgan islohotlar. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun - Respublikamizda ta'lim-tarbiyani tashkil etish va kadrlar taylorlashning huquqiy asosi sifatida.

Mustaqillik yillarda pedagogik fikrlar rivojinining asosiy yo'naliishlari Sh.M.Mirziyoyev asarlariда jamiyat rivojining ma'nnaviy-axloqiy negizlari va yuksak ma'nnaviyatlari shaxsni shakllantirishga doir konseptual fikrlarning ifoda etilishi. Qadimgi sharq, qadimgi Yunoston faylasuflari tarbiya to'g'risida. Qadimgi Rim davlatlarida maktab va pedagogik fikrlar. Logam - Genrix Pestalotsivning didaktika va boshlang'ich ta'lim metodikasiga qo'shgan hissasi. Adolf Distervergning rivojlantiruvchi ta'lim nazariyasi. Ya.A.Komenskiyning pedagogik nazariyasi XIX- asrning oxiri-XX-asrda G'arbiy Yevropa, AQSH, Rossiyada reformatorlik pedagogikasi va uning asosiy yo'naliishlari. M.V.Lomonosov va uning rus pedagogikasi va maktablar rivojidagi o'mi. L.N.Tolstoyning pedagogik qarashlari. K.D.Ushinskyy pedagogika fani va tarbiyaning ahamiyati to'grisida. K.D.Ushinskyyning didaktik qarashlari va pedagogik merosi. Jahon mamlikatlari ta'lim tizimi. Iqtisodiy rivojlangan davlatlar ta'lim tizimi. Ta'lim modelari. XX asr jahon ta'lim tizimidagi global tendensiylar. Xalqaro loyihalar va ta'lim dasturlari.

Baholash mezonı.

Eng yuqori ball - 100 ball	Saralash ball - 56 ball
56 balldan - 70 ballgacha (70 - 55%) – qonikarli	
71 balldan - 85 ballgacha (71 - 85,9%) – yaxshi	

86 balldan - 100 ballgacha (86 - 100%) - a'lo

O'kvuvsulubiy adabiyotlar va elektron ta'lim resurslari ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi" qonuni (yangi tahriri). Toshkent sh., 24.09. 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojaitirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF- 4947- sonli Farmoni. (2017 yil 7 fevral).
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim siyatini oshirish va ularni mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risidaygi PQ 3775-son Qarori (2018 y. 5 iyun).
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PK-2909- sonli Qarori (2017 y. 20 aprel).
5. SH.M.Mirziyoev. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: "O'zbekiston". 2017.-488 b.
6. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'ishi kerak. - Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 104 b.
7. M.Toxtaxodjayevning umumiy tahriri ostida. Pedagogika darslik. T.: O'zbekiston faylasuflari Milliy Jamiyati, 2010.
8. Hoshimov K., Nishanova S. Pedagogika tarixi. Darslik. – T.: "A.Navoyi nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi 2001.
9. Hoshimov K., Nishanova S., Inanova M., Hasanov R. Pedagogika tarixi. O'quv qo'll. – T.: O'qituvchi 1996.
10. Hoshimov K., C.Ochil. O'zbek pedagogikasi antologiyasi. O'quv qo'll. I-jild. – T.: O'qituvchi 1999.
11. Hoshimov K., C.Ochil. O'zbek pedagogikasi antologiyasi. O'quv qo'll. I-jild. – T.: O'qituvchi, 2010.
12. Ibragimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi. Darslik. - T.: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2008.
13. Xasanboyev J., To'rakulov X., Xaydarov M., Xasanboyeva O. Pedagogika fanidan izohli lug'at. – T., 2008.
14. Kaldibekova A.S. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyotidan laboratoriya mashg'ulotlari. – T., 2013.
15. Niyoziy G., AxmedovaM. Pedagogika tarixidan seminar mashg'ulotlari. – T.: NOSHIR, 2011.
16. Ma'naviyat yulduzlar (Markaziy Osiyolik mashxur siymolar, allomalar, adiblar). - T., 1999.
17. Ismoilova Z. Pedagogikadan amaliy mashg'ulotlar. – T., 2001.
18. Slastenin V.A., Isayev I. F., SHiyanov ye. N. Obshaya pedagogika (Uchebnoye posobiya). – M., 2003.
19. Podlasby I. P. Pedagogika. V 2-x kn. (Uchebnoye posobiya). – M., 2003.
20. Latschina D.I. Istoriya pedagogiki. (Uchebnoye posobiya). – M., 2003.
21. Principles of Learning and Teaching. Effective pedagogy. P – 12.
22. Leadership guide.Senior leaders, subject leaders and teachers in secondary schools. Pedagogy and Practice:Teaching and Learning in Secondary chools . Status: Recommended Date of issue: 09-2004. Ref: DIES 0444-2004 Guidance.